

Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hayati Develi
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Eylül 2008

ÖZET

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE Kİ'LI BİRLEŞİK CÜMLE ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ece Çohadar

Bu çalışmamızın konusu 1922 – 1996 yılları arasında yayımlanmış ve her biri yaklaşık beş yıllık bir zaman aralığını temsil etmek üzere seçilmiş yirmi iki Türk romanından oluşturulmuş bir metinlerde tespit edilen ki'li birleşik cümlelerin yapısının hangi görev ve anlam ilgileriyle kullanılmış olduğunu araştırmak üzerinedir. Tezimizin esas konusunu oluşturan ana bölüme geçmeden önce, dilimizin ana malzemesi olan kelimelerin sistemli bir şekilde bir araya gelerek oluşturdukları cümle, tüm özellikleri ile kavranmaya, anlatılmaya çalışılmıştır. Türk dil bilgisi üzerine yazılmış kitaplardan, dil bilgisi uzmanlarının görüşlerinden, tanımlamalarından faydalanılmış, Türk gramercilerinin cümle tasnifleri incelenmiş ve bu tasniflerdeki benzer ve farklı yönler ortaya konmuştur. Ki'li birleşik cümlelerin dahil olduğu birleşik cümle yapısı irdelenmiş, birleşik cümlelerin gramerciler tarafından nasıl bir tanımlamaya ve tasnife tabi tutulduğu tespit edilmiş, bu cümle yapısının tarihi süreci kavranmaya çalışılmıştır.

Uygurlar döneminde tercüme faaliyetleri dolayısıyla dile yerleşmiş bu yapının sırayla; Karahanlı, Harezmi, Çağatay, Osmanlı ve Fars dillerindeki kullanımları, görev ve anlam özellikleri incelenmiştir. Bu cümle yapısının tarihi seyri 8. Yüzyıldan alınıp, 19. Yüzyıla kadar getirilmiştir. Bu şekilde tezimizin ana zemini oluşturulduktan sonra, modern Türk gramercilerinin ki'li birleşik cümleyi değerlendirme biçimleri ele alınmış, bunlar da kendi içinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Buradan hareketle 20.yüzyıl Türk romanlarındaki ki'li birleşik cümleler toplanarak, bir veri tabanı oluşturulmuş; cümleler daha önce yapılmış tasnifler, görev ve anlam değerlendirmeleri ışığında belli bölümlere ayrılmıştır. Tespit edilen cümlelerin yüzyıllar içerisindeki kullanım özellikleriyle paralellikler kurulmuş, yanı sıra farklılıklar da ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler : Söz dizimi, Türkiye Türkçesi, Birleşik cümle, ki'li birleşik cümle

University : Istanbul Kultur University
Institute : Institute of Social Science
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Hayati Develi
Degree Awarded and Date : MA – September 2008

ABSTRACT

A Study on Complex sentences built with "ki" in Turkish

Ece ohadar

The subject of this study is on searching in which function and meaning compound sentence structure with “ki” was used in Turkish novels between 1922-1996 determined by us. Before starting the principal part forming the main topic of our thesis, a sentence that words which are the main materials constitute by coming together systematically has been tried to explain and comprehend with its all features. It has been utilized from the books written on Turkish grammar, the view of the linguists, definitions and sentence classifications by Turkish grammarians have been studied and the similar and different aspects in these classifications have been introduced. Compound sentence structure that compound sentence with “ki” was included in has been considered (questioned) and what sort of description and classification a compound sentence was put through by grammarians has been determined and the historical process of this sentence structure has been tried to understand.

The usage, function and meaning characteristics successively in Karahanlı, Harezmi, aęatay, Ottoman and Farsi (Persian) languages of this structure that got into the language through the translation functions in Uygur period have been studied. The historic progress of this sentence structure was taken from the 8th century and brought up to the 19th century. After forming the basic ground of our thesis in that way, the ways Turkish grammar evaluated compound sentence with “ki” has been discussed and subjected to a classification in themselves. From this point, a data base has been constituted collecting compound sentences with “ki” in 20th century Turkish novels ; the sentences have been separated into specific sections in the light of the evaluations of function and meaning and classifications that were done before. Parallelism has been established with the use features through centuries of sentence determined. In addition, the differences have been tried to introduced.

Key words : Syntax, Turkish syntax, "ki" particle.